

تاریخچه هنرستانهای هنرهای زیبای دختران و پسران تهران

احسان قائمی

www.ketab.ir

سرشناسه	: قائمی، احسان، ۱۳۵۸-
عنوان و نام پدیدآور	: تاریخچه هنرستانهای هنرهای زیبای پسران و دختران تهران/ احسان قائمی.
مشخصات نشر: تهران	: آگتا، ۱۳۹۰
مشخصات ظاهری	: ۷۷ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول، عکس؛ ۲۲×۲۹
س. م.	
شابک: ۷۰۰۰۰ ریال	: ۲-۳۲-۲۵۵۵۸-۹۶۴-۹۶۸
وضعیت فهرست نویسی: فیپا	
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۷۷.
موضوع	: هنرستان هنرهای زیبای پسران تهران- تاریخ
موضوع	: هنرستان هنرهای زیبای دختران تهران- تاریخ
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۰ ق ۲/ ۲۱۵۷/ ۵۹ LGR
رده‌بندی دیویی	: ۳۷۸/۵۵۱۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۳۷۰۴۱۳

تاریخچه هنرستانهای هنرهای زیبای پسران و دختران تهران

مؤلف و گردآورنده: احسان قائمی

ویراستار: مژگان صادقی

نوبت چاپ: اول

مشاور پژوهشی: افروز پورداد

صفحه آرا: مرتضا شمیسا

طراح جلد: افشین صادقی

سال چاپ: ۱۳۹۰

لیتوگرافی: فرایند گویا

شمارگان: ۱۲۰۰

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

ناشر: موسسه انتشاراتی آگتا

به نام خالق زیباییها

کتابی که از نظر خوانندگان محترم می گذرد، مروری بر تاریخچه مراکزی است که بی شک سهم عمده‌ای در جذب و پرورش هنرمندان ارزنده در حوزه هنرهای تجسمی در دوره معاصر دارند. این مراکز اگرچه در گذر زمان با فرازونشیبهایی رو به رو بوده‌اند، ولی نمی‌توان انکار کرد که هنوز در حیطه آموزش هنرهای تجسمی کشور شاخص اند. اهمیت چاپ این مجموعه در انعکاس تاریخچه هنرستانهایی است که تاریخ معاصر هنرهای تجسمی کشور را نمی‌توان بدون آنها بررسی کرده و نیز ثبت و ضبط وقایع در گذر زمان که اهمیت آن را صدچندان می‌نماید. نگاهی گذرا به احوال نام‌آورانی که از آغاز تأسیس، در این مراکز فاخر آموزشی تجارب خود را به نسل جوان منتقل کرده‌اند و هنرآموختگانی که اغلب جایگاهی ویژه در هنر کسب نموده‌اند، اهمیت و تأثیرگذاری این هنرستانها را در هنر معاصر نمایان می‌سازد. امید است گردآوری مجموعه مستندات و انتخابات مربوط به هنرستانهای هنرهای زیبای تهران، به رفع خلأ کمیود منابع در هنر معاصر کمک کند و جایگاه رفیع آموزشی این مراکز را به بهترین نحو معرفی نماید.

عذرا خورشیدی

مدیر هنرستان هنرهای زیبای دختران

به نام آن که هنر را در جان آدمی سرشت

بعد از چاپ تاریخچه هنرستانهای هنرهای زیبای پسران و دختران در ۱۳۵۵ شمسی، هیچ نوشتار جامع یا تحقیق مفصلی درباره این هنرستانها به دست نیامده، مگر بروشورها یا مطالبی که بیش از سه یا چهار صفحه نبوده اند. از این سال تاکنون، هشت مدیر در هنرستان پسران و چهار مدیر در هنرستان دختران خدمت کرده اند، که از میان آنها مهناز سلیمی با ۲۵ سال و جلال متولی با هفت سال، بیشترین دوره مدیریت را داشته اند.

به طور کلی، افت و خیزهای فراوانی در زمینه کیفیت تحصیلی و وضعیت عمومی هنرستانها وجود داشته است. از ۱۳۷۳، اداره امور این هنرستانها رسماً به اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان تهران (با مدیرکلی منصور واعظی) واگذار گردید. پیش از آن، مسئولیت هنرستانها به عهده اداره کل آموزش و پژوهش هنری، به مدیریت دکتر سید احمد حسینی، بود. این اداره بعدها با عناوین مختلف، مسئولیت آموزش هنر را از طرف معاونت هنری وزارتخانه عهده دار شد و هم اکنون با عنوان دفتر آموزش و توسعه فعالیتهای هنری فعالیت می کند. آنچه در این چند سال بحث و گفتگو ایجاد کرده، تغییر مدیران اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان تهران است که بر اثر آن، هنرستانها نمی توانند برنامه ثابتی داشته باشند و اگر کسی هم برنامه درازمدتی برای هنرستان تدارک ببیند، بعد از کناره گیری وی، کار به انجام نمی رسد. امید است معاونت محترم هنری یا اداره کل استان تهران با ایجاد واحدی مستقل (زیر نظر مستقیم مدیرکل) امور هنرستانها و اهداف والای هنری، یعنی تربیت هنرجویان و هنرآموزان نخبه و متمهد در چهارچوب یک نظام آموزشی مدون را سامان بخشند. امیدوارم کتاب حاضر مجموعه مستندی باشد از تاریخی که گذشت و بیادمان بیاورد که چه کرده ایم، کجا هستیم و به کدام سو در حرکتیم.

احمد رویایی

مدیر هنرستان هنرهای زیبای پسران

سخن گفتن یا مطلب نوشتن درباره آموزش هنر در ایران، موضوعی پراهمیت است. این اهمیت از یک سو به پیشینه فرهنگی و هنری پرافتخار و مثال زدنی این سرزمین و از سوی دیگر، به سیاست توسعه فرهنگی جمهوری اسلامی و خصوصاً در قرون اخیر، توجه جهانی به مسائل فرهنگی و هنری برمی گردد. کتاب حاضر نگاهی به بیش از نیم قرن آموزش علمی هنرهای تجسمی در کشور دارد. صرف نظر از فرازونشیبهای آموزش هنر در این دوره، که به اختصار در کتاب حاضر به آن اشاره شده است، به یقین هنرستانهای هنرهای زیبای پسران و دختران تهران را می توان از مؤثر ترین و کارآمدترین مراکز آموزش هنرهای تجسمی ایران در پنجاه سال اخیر دانست، تا جایی که اکثر هنرمندان نامدار کشور در پنج دهه اخیر هنرآموزخته یا هنرآموز این هنرستانها بوده اند.

کتاب پیش رو درواقع مجموعه ای کامل تر از کتابی است که ابراهیم صفایی در ۱۳۵۵ درباره تاریخچه این هنرستانها به رشته تحریر درآورد. که لزوم تکمیل این کتاب، همچنین اعمال اصلاحاتی برای در دسترس قرار دادن عمومی کتاب، نگارنده را برآن داشت تا آن را بازنویسی و با اصلاحاتی در پیش روی علاقه مندان قرار دهد.

نکته ای که اشاره به آن در اینجا ضروری می نماید، منابع ارزشمندی است که مدیران وقت هنرستانها به منظور تألیف این کتاب در اختیار بنده قرار دادند و اگر این همکاری صمیمانه نبود، نوشتن این کتاب یقیناً با دشواریهای بسیار همراه بود. علاوه بر آن، هنرآموزگان و هنرآموزان این دو هنرستان در دوره های مختلف اطلاعات ارزشمندی در اختیار بنده قرار داده اند که بررسیهای انجام شده صحت و سقم مطالب را برای نگارنده اثبات کرده است. نکته جالب توجه دیگر امحای اغلب مستندات مربوط به هنرستانها در بایگانی دفتر آموزش و توسعه فعالیتهای هنری در سال ۱۳۸۱ است که بر مشکلات گردآوری مستندات مربوطه افزود.

امیدوارم این مجموعه بتواند اهمیت پیوستگی و ظرافتهای آموزش هنر را به مسئولان و متولیان امور فرهنگی گوشزد نماید و مورد استفاده خانواده بزرگ این دو هنرستان قرار گیرد.

احسان قائمی

فهرست

صفحه ۸	تاریخچه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
صفحه ۱۰	شرح وظایف معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
صفحه ۱۱	مختصری از تاریخچه دفتر آموزش و توسعه فعالیت‌های هنری
صفحه ۱۲	مدرسه صنایع مستظرفه
صفحه ۱۳	هنرستان هنرهای زیبای ایران
صفحه ۱۳	اداره هنرهای ملی
صفحه ۱۴	موزه هنرهای ملی
صفحه ۱۴	اداره کل هنرهای زیبا
صفحه ۱۵	هنرستان هنرهای زیبای دختران
صفحه ۳۶	هنرستان هنرهای زیبای پسران
	اساس نامه دبیرستانهای وابسته به سایر وزارتخانه‌ها،
صفحه ۶۷	سازمانها و مراکز غیروابسته به آموزش و پرورش
صفحه ۷۱	آیین نامه شورای فنی و تخصصی هنرستانهای هنرهای زیبا
صفحه ۷۲	ضوابط پذیرش هنرجو در هنرستانهای هنرهای زیبا
صفحه ۷۵	جدول دروس
صفحه ۷۷	منابع

سیر تاریخی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

تاریخچه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی^۱

الف) وزارت فرهنگ و هنر. در ۱۲۷۲ ق / ۱۲۳۰ ش. وزارت علوم تأسیس گردید. نام آن ابتدا به وزارت علوم و معارف و سپس در ۱۳۲۸ ق / ۱۲۶۶ ش. به وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه تغییر یافت. این وزارتخانه وظایف آموزش و پرورش، فرهنگ و هنر، علوم و آموزش عالی و سازمان اوقاف را برعهده داشت.

در ۱۳۰۰ ش. شورای عالی معارف به منظور توسعه دوایر علوم و اشاعه معارف و فنون و رفع نقایص تحصیلات علمی و فنی تشکیل گردید. در ۱۳۱۷ ش. به موجب مصوبه فرهنگستان ایران، کلمه فرهنگ جای کلمه معارف را گرفت و وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه به وزارت فرهنگ تغییر نام داد.

در ۲۴ آبان ۱۳۲۸، اداره هنرهای زیبا بنا به تصویب شورای عالی نگارش و هنرهای زیبا تشکیل گردید. در ۲ بهمن ۱۳۲۹، نام آن به اداره کل هنرهای زیبای کشور تغییر یافت. و زیر نظر وزارت فرهنگ قرار گرفت. سپس به موجب مصوبه شورای عالی فرهنگ، شورای عالی هنرهای زیبا تشکیل گردید. در ۱۳۴۰، اداره هنرهای زیبای کشور برای پیشرفت هنر و ترویج آثار هنری و تشویق هنرمندان و احیای هنرهای ملی تحت نظر نخست وزیر قرار گرفت.

در آذر ۱۳۴۳، وزارت فرهنگ و هنر تشکیل شد و اداره هنرهای زیبای کشور، اداره کل باستان شناسی، کتابخانه ملی، دایره رایزنیهای فرهنگی و اداره تالیف و ترجمه از وزارت فرهنگ منتزع و به وزارت فرهنگ و هنر منتقل شدند.

در ۱۳۴۴، تأسیس کتابخانه عمومی در تمام شهرها بر اساس قانون به عهده وزارت فرهنگ و هنر گذاشته شد. در تیر ۱۳۴۶، شورای عالی فرهنگ و هنر تأسیس شد.

در ۱۷ اسفند ۱۳۵۷، به موجب مصوبه شورای انقلاب اسلامی، وزارت فرهنگ و آموزش عالی از ادغام دو وزارتخانه «فرهنگ و هنر» و «علوم و آموزش عالی» تشکیل شد.

در ۱۳۵۹، واحدهای زیر از وزارت فرهنگ و آموزش عالی منتزع و در وزارت ارشاد اسلامی ادغام گردیدند: موزه هنرهای معاصر، موزه آزادی، مجموعه باغ فردوس، اداره کل فعالیتهای هنری، فرهنگسرای نوپیا (به استثنای موزه سفالینه و آبگینه)، اداره تالیف و ترجمه، اداره کل تولید فیلم و عکس و اسلاید، اداره کل همکاریهای سمعی و بصری، اداره کل نظارت و نمایش فیلم، اداره کل تحقیقات و روابط سینمایی، دفتر ایرانی جوانان دوستدار موسیقی (ژونس موزیکال)، ارکستر سمفونیک تهران، تئاتر شهر، تالار رودکی و تالار سنگلج.

ب) وزارت اطلاعات و جهانگردی. در ۱۱ تیر ۱۳۲۲، اداره کل انتشارات و تبلیغات برای انجام دادن امور تبلیغاتی در داخل و خارج از کشور، تشکیل گردید که وظایف آن به عهده رادیو، نشریات، تئاتر و فیلم و موسیقی بود.

در ۲۷ اسفند ۱۳۴۲، به منظور شناساندن تمدن و فرهنگ کشور، هدایت افکار عمومی، تمرکز کلیه امور و وسایل تبلیغاتی و انتشاراتی، و براساس مصوبه مجلس شورای ملی، نام اداره کل انتشارات و تبلیغات به وزارت اطلاعات تغییر یافت و کل وظایف و اختیارات اداره کل انتشارات و رادیو به این وزارتخانه منتقل گردید.

در ۱۳۴۴، سازمان جلب سیاحان تحت نظر مستقیم نخست وزیر تشکیل شد. در تیر ۱۳۴۶، سازمان تلویزیون ملی ایران وابسته به وزارت اطلاعات ایجاد گردید و در ۲۳ خرداد ۱۳۵۰، جای خود را به سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران وابسته به وزارت اطلاعات داد. در ۱۳۵۳، سازمان جلب سیاحان به وزارت اطلاعات پیوست و وزارت اطلاعات و جهانگردی تشکیل گردید.

سازمانهای وابسته به وزارت اطلاعات و جهانگردی عبارت بودند از: سازمان رادیو و تلویزیون

۱. مطالب تاریخچه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از سایت آن وزارتخانه اخذ شده است